
Szczepidło, st. 18, gm. Krzymów, woj. wielkopolskie, AZP 57-41

Informator Archeologiczny : badania 33, 52-53

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

na sprecyzować jego pozycji chronologicznej w obrębie tej kultury. Obiekt 9a, odkryty w układzie stratygraficznym z obiektem 9, okazał się paleniskiem związanym najprawdopodobniej z okresem użytkowania jamy 9, a procesy erozyjne doprowadziły do powiększenia się górnej części jamy 9 i częściowej destrukcji płytszej jamy 9a.

Obiekt 7 to jama trapezowata z późnej fazy kultury mierzanowickiej, z wyraźnym podobieństwem niektórych zabytków ceramicznych do wyrobów tzw. grupy samborzeckiej kultury mierzanowickiej. W jamie tej znaleziono również okruchy bursztynu oraz liczne fragmenty ceramiki kultury pucharów lejkowatych.

Jama 10 to jama trapezowata ze stożkiem przydennym, oddzielonym od niecki stropowej obrysem lessowym. W części spągowej stożka przydennego znaleziono fragmenty naczyń z fazy wczesnomierzanowickiej.

Materiały przechowywane są w Instytucie Archeologii i Etnologii PAN o/Kraków-Igołomia.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Roczniku Przemyskim”.

Badania będą kontynuowane.

Strzegowa – Jaskinia Biśnik, gm. Wolbrom, woj. małopolskie, AZP 95-54 – patrz paleolit

SZCZEPIDŁO, st. 18, gm. Krzymów, woj. wielkopolskie, AZP 57-41

- ślady osadnictwa mezolitycznego
- osadnictwo kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osadnictwo kultury trzcinieckiej (wczesna epoka brązu)
- osada kultury mogiłowej (wczesna epoka brązu)

W dniach od 6 do 15 września 1999 roku pracownicy i studenci Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przeprowadzili archeologiczne badania o charakterze ratowniczym na wielokulturowym stanowisku w Szczepidle. Były one kontynuacją badań sondażowych z roku 1995, kiedy to rozpoznano obszar o powierzchni 125 m, pozyskując bogate źródła osadowe kultury mogiłowej oraz nieliczne materiały mezolityczne i kultury pucharów lejkowatych.

Podjęto dalsze badania stanowiska wskutek realnego zagrożenia dewastacją jego substancji źródłowej (planowane sadzenia lasu). Łącznie rozpoznano teren o powierzchni 305 m² (razem 4,3 ara), zakładając siatkę wykopów o wymiarach 5 x 10 m, 5 x 5 m i 3 x 10 m, w nawiązaniu do wykopów z sezonu 1995. Po zdjęciu humusu (około 25 cm) dalszą eksplorację prowadzono warstwami mechanicznymi o miąższości 10 cm. Po każdorazowym wyeksplorowaniu warstwy graficznie rejestrowano układy przebarwień antropogennych. Źródła ruchome dokumentowano metodą mikroplanimetryczną w obrębie warstw mechanicznych.

Podczas dziesięciodniowych badań terenowych udokumentowano 47 obiektów ziemnych (nieruchomych), 1706 fragmentów ceramiki naczyniowej, 86 wyrobów krzemiennych, 4 wyroby kamienne oraz 3 fragmenty kości. Wśród obiektów ziemnych wyróżniono dwie kategorie jam (łącznie 20): jamy gospodarcze (piwniczki, spichlerze) oraz jamy odpadowe. Pozostałe obiekty to dołki posłupowe (27).

Z obiektów pobrano 10 próbek węglowych, 4 próbki glebowe oraz 3 próbki mikroszczątków.

Wykonano fotografie barwne oraz slajdy najbardziej reprezentatywnych obiektów.

Wyróżniono cztery poziomy osadnicze:

1. Osadnictwo mezolityczne, którego ślady ograniczają się wyłącznie do nielicznych źródeł krzemiennych.
2. Osadnictwo ludności kultury pucharów lejkowatych, którego pozostałością są również źródła ruchome (głównie ceramika).

3. Osadnictwo ludności kultury trzcinieckiej. Do tego etapu zasiedlenia można zaliczyć wstępnie co najmniej jeden obiekt ziemny oraz sporą grupę materiałów ruchomych (ceramika, krzemienie?).
4. Osadnictwo ludności kultury mogiłowej. Jest to najbogatsza w źródła ruchome i nieruchome faza zasiedlenia stanowiska. Można do niej zaliczyć co najmniej 22 obiekty ziemne, w których udokumentowano materiał ceramiczny i krzemienisty. Pozostałe obiekty, w których nie odnotowano materiałów ruchomych, można z dużym prawdopodobieństwem łączyć z działalnością ludności kultury mogiłowej.

W toku badań udokumentowano znaczną koncentrację relikwów osadnictwa ludności kultury mogiłowej. Należy sądzić, iż rozpoznano północno-zachodni skraj osady, rozciągającej się w kierunku kulminacji lokalnego wzniesienia na południe oraz wschód. Z układu obiektów należy wnioskować, iż jest to część gospodarczo-mieszkalna osady.

Dotychczasowe badania na stanowisku 18 w Szczepidle ujawniły, iż mamy do czynienia z unikalnym w skali europejskiej odkryciem osady ludności kultury mogiłowej. Stan jej zachowania nie jest najlepszy, o czym świadczą ślady orki naruszające stropowe partie obiektów ziemnych (większość z nich wyróżniono tuż pod humusem). Biorąc to pod uwagę, pilnym postulatem wydaje się szczególne potraktowanie tego stanowiska, tj. jak najszybsze udokumentowanie relikwów osadnictwa zarejestrowanych na jego terenie. Z uwagi na wagę poznawczą stanowiska oraz ciągłe zagrożenie destrukcją jego substancji źródłowej (projektowane nasadzenie lasu, fatalne skutki głębokiej orki w środowisku piaskowym), niezbędne wydaje się uwzględnienie obiektu przez służby konserwatorskie woj. wielkopolskiego (w tym Delegaturę w Koninie) w przyszłorocznych planach badań ratowniczych.

ŚLĘŻA, st. 13, gm. Kobierzyce, woj. dolnośląskie, AZP 81-28

- cmentarzysko i osada kultury unietyckiej
- osada z okresu wpływów rzymskich i wędrówek ludów
- osada z okresu wczesnego średniowiecza

Ratownicze badania wykopaliskowe pod budowę autostrady A-4, przeprowadzone w terminie od 19 marca do 24 sierpnia. Pracami kierował prof. dr hab. Bogusław Gediga (Instytut Archeologii i Etnologii PAN we Wrocławiu). W pracach uczestniczyli: Mateusz Żmudziński, Monika Michnik, Robert Szwed, J. Biskopt, R. Faron, S. Górka, K. Kopeć, L. i K. Nowaczykowie. Badania finansowała Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad. Łącznie podczas trzech sezonów badań (1997-1999) przebadano powierzchnię 5 ha. Trzeci sezon badań.

Wyniki badań zostały opublikowane w: „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne XL”, „Raport 96-99”, oraz „Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, z. 5”.

Święty Wojciech, st. 7, gm. Międzyrzecz, woj. lubuskie, AZP 51-14/22 – patrz: paleolit

Targonie Wielkie, st. 9, gm. Zawada, woj. podlaskie, nr AZP/36-81/9 – patrz: mezolit

Unierzyż, st. 2, gm. Strzegowo, woj. mazowieckie, AZP 43-59/3 – patrz: wczesne średniowiecze

Urzejowice, st. 8, gm. Przeworsk, woj. podkarpackie, AZP 104-80/10 – patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu

Wierzbowa, st. 1, gm. Wartkowice, woj. łódzkie, AZP 62-48/4 - patrz: wczesna epoka żelaza